

REPLIK TILL PER BAUHN

Bauhn är ända in i mörken en gewirthian. Och det på både ont och gott. Låt mig börja med det negativa och avsluta med det positiva.

Han är så fast i sin gewirthianism att han varken lyckas se klart (1) vad jag syftar till med min artikel, (2) de för min kritik av Gewirth centrala distinktionerna, eller (3) det nya i mitt sätt att filosofiskt försvara mänskliga rättigheter.

Till (1). Bauhn tror att syftet med min artikel är det ur hans synpunkt "förtjänstfulla" att "öppna upp" för en diskussion av Gewirths härledning av PGC-normen. Men så är det inte alls! Med Bauhn som enda undantag, så tror jag alla svenska universitetsanställda filosofer som satt sig in i Gewirths härledning anser att den någonstans innehåller ett felslut. Och jag anser detsamma. Det finns ingen anledning för mig att i en svensk fackfilosofisk tidskrift ifrågasätta härledningens giltighet; det vore att slå in en öppen dörr. Men skulle jag skrivit för den lilla internationellt existerande gruppen av gewirthianer hade det varit annorlunda. Då skulle jag skrivit utifrån syftet att öppna upp för en kritisk diskussion av härledningen; ett syfte jag råkar veta att Bauhn *inte* ser som förtjänstfullt. Mitt syfte med *FT*-artikeln var att försöka få igång en diskussion om huruvida tanken på mänskliga rättigheter överhuvudtaget *kan filosofiskt försvaras*, och då behövde jag inledningsvis avfärda Gewirth.

Till (2). Det centrala i min kritik är *inte*, vilket Bauhn tror, att "en rationell agent skulle kunna vara en fullfjädrad egoist" (citat PB), utan att begreppet om "absolut egocentriska men ändå logiskt resonerande agenter" (IJ s. 42) inte är en självmotsägelse. Egoism och egocentricitet implicerar inte varandra; en absolut egocentrisk person kan till exempel i princip vara altruist. Egocentriciteten består i att hen rättfärdigar sina altruistiska handlingar med en hänvisning till sin egen agent-*partikularitet*. Hen säger: mitt rättfärdigande är att jag är jag. Också viktigt för min tankegång är att s.k. *indexikala* termer omöjligen låter sig reduceras till allmänna termer och inte heller kan bytas mot egennamn (s. 42–3). Ett förstapersonsperspektiv (inifrånsperspektiv) ersätts då av ett tredje personsperspektiv (utifrånsperspektiv). Den absolut egocentriske

person jag satt strålkastarljuset på kan sägas ge *egen-indexikala rättfärdiganden* av sina handlingar. Jag tycker sådana rättfärdiganden är i vid mening oförnuftiga, men de är inte i snäv mening ologiska, vilket Gewirths härledning förutsätter.

Till (3). När Bauhn tar upp mitt sätt att filosofiskt försvara mänskliga rättigheter, så bemöter han inte min argumentation. Han beskriver bara hur mina åsikter ser ut utifrån *hans* perspektiv, nämligen att mitt tal om löften och kungöranden bara är påpekanden om hur mänskliga rättigheter kan förverkligas. För att vederlägga mig skulle han behövt visa att sådana förverkliganden omöjliga också kan – likt för honom Gewirths härledning – förstås som *skapare av skäl för normföljande*. Min (ytterst från Searle hämtade) tankegång är att talhandlingar av typ löften, edsavgivelser och kungöranden av sig själva skapar för de som utför dem skäl att handla i enlighet med det utlovade. Skälen att följa förpliktelserna kommer varken från gud, naturen, transcendentala förmågor eller (som hos Gewirth och Bauhn) logikens för förnuftet normerande kraft, utan från talhandlingarna själva. Min ståndpunkt ligger närmre traditionell rätt(ighet)spositivism än alla de nyss nämnda positionerna, men är ändå artskild. Möjligen skulle den kunna ges epitetet "performativ rätt(ighet)spositivism".

Till sist. Med en term som Rawls gjort populär, så råder mellan mig och Bauhn en överlappande konsensus. Vi är ense om betydelsen av att på det praktisk-politiska planet försvara mänskliga rättigheter, men vi har helt olika moralfilosofiska försvar av dem. Också merparten av svenska moralfilosofer torde vara ense med oss på det praktisk-filosofiska planet, men man kan här ändå inte tala om en överlappande konsensus. Detta därför att, till skillnad från Bauhn och mig, andra svenska filosofer inte tycks ha något behov av att moralfilosofiskt försöka försvara mänskliga rättigheter. Det tycker jag är konstigt.